

EFFECTIVENESS OF DIDACTIC TOOLS IN DEVELOPING CREATIVE THINKING AMONG PROSPECTIVE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Mamadaliyev Bakhtiyor Kamiljanovich
Associate Professor, Andijan State Pedagogical Institute

Annotation: This article provides a theoretical and practical analysis of the role and effectiveness of didactic tools in the process of developing creative thinking among prospective primary school teachers. The concepts of creativity, its structural components, and its significance in the pedagogical process are examined. The methodological conditions for developing creative competence through the use of didactic tools are also discussed. The effectiveness of integrating multimedia tools, interactive methods, electronic resources, and problem-based learning situations into the educational process is evaluated on the basis of practical experimental results.

Keywords: creative thinking, creative competence, didactic tools, multimedia technologies, interactive methods, problem-based learning, innovative pedagogy, independent creative activity, pedagogical technologies, primary education, divergent thinking, creative environment, electronic educational resources, student engagement.

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA KREATIV FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISHDA DIDAKTIK VOSITALARNING SAMARADORLIGI

Mamadaliyev Baxtiyor Kamildjanovich
Andijon davlat pedagogika instituti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kreativ fikrlashni shakllantirish jarayonida didaktik vositalarning o'рни va samaradorligi nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Kreativlik tushunchasi, uning tarkibiy komponentlari, pedagogik jarayondagi ahamiyati hamda didaktik vositalar orqali kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning metodik shartlari ochib beriladi. Ta'lim jarayoniga multimedia, interfaol metodlar, elektron resurslar va muammoli vaziyatlar kiritishning samaradorligi tajriba natijalari asosida asoslanadi.

Kalit so'zlar: Kreativ fikrlash, kreativ kompetensiya, didaktik vositalar, multimedia texnologiyalari, interfaol metodlar, muammoli ta'lim, innovatsion pedagogika, mustaqil ijodiy faoliyat, pedagogik texnologiyalar, boshlang'ich ta'lim, divergent fikrlash, kreativ muhit, elektron ta'lim resurslari, talaba faolligi.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДИДАКТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ФОРМИРОВАНИИ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Мамадалиев Бахтиёр Камилджанович

Доцент Андиганский государственный педагогический институт

Аннотация: В данной статье анализируется теоретически и практически роль и эффективность дидактических средств в процессе формирования креативного мышления у будущих учителей начальных классов. Рассматриваются понятие креативности, её структурные компоненты, значение в педагогическом процессе, а также методические условия развития креативной компетентности с использованием дидактических средств. Эффективность включения в образовательный процесс мультимедийных средств, интерактивных методов, электронных ресурсов и проблемных ситуаций оценивается на основе результатов практических экспериментов.

Ключевые слова: креативное мышление, креативная компетенция, дидактические средства, мультимедийные технологии, интерактивные методы, проблемное обучение, инновационная педагогика, самостоятельная творческая деятельность, педагогические технологии, начальное образование, дивергентное мышление, креативная среда, электронные образовательные ресурсы, активность студентов.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida kreativ fikrlashni rivojlantirish eng muhim pedagogik vazifalardan biridir. Chunki boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi o'quvchilarda mustaqil, ijodiy, analitik fikrlashni shakllantiruvchi asosiy shaxsdir. Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlashda kreativ yondashuvni rivojlantiruvchi didaktik vositalarni samarali qo'llash dolzarb masala hisoblanadi.

Kreativ fikrlash — bu yangicha g'oyalar yaratish, nostandart yechim topish, muammoli vaziyatlarga moslashish va pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlarni qo'llay olish qobiliyatidir. Ushbu qobiliyatning rivojlanishi didaktik materiallar, interfaol usullar, axborot texnologiyalari hamda metodik yondashuvlar bilan bevosita bog'liq.

Kreativ fikrlashning nazariy asoslari

Kreativ fikrlash quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

Divergent fikrlash – bir muammoni turli yo'llar bilan hal qila olish.

Moslashuvchanlik – pedagogik jarayonda vaziyatga qarab tez fikr o'zgartira olish.

Original fikrlar yaratish – yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish.

Analitik yondashuv – vaziyatni tahlil qilish va oqilona qaror qabul qilish.

Bo'lajak o'qituvchilar ushbu kompetensiyalarni egallashi uchun ta'lim jarayonida zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Didaktik vositalarning kreativ fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni

Didaktik vositalar o'qitish jarayonida bilimlarni yetkazish, mustahkamlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Kreativ fikrlashni shakllantirishda eng samarali vositalar quyidagilar hisoblanadi:

1. Multimedia vositalari

interaktiv taqdimotlar: o'quvchini dars jarayoniga faol jalb etadi, mavzuga oid savol-javob, grafik, animatsion elementlar orqali tafakkur jarayonini rag'batlantiradi;

animatsiyalar: murakkab mazmundagi jarayonlarni soddalashtirilgan, dinamik ko'rinishda tushuntirib, talabalarda sabab-oqibatni tahlil qilish, tasavvurni kengaytirish imkonini beradi;

videodarslar: real hayotiy vaziyatlar asosida o'qitish jarayonini boyitib, muammoga turli yo'nalishlardan yondashish ko'nikmasini shakllantiradi;

raqamli simulyatsiyalar esa talabalarda tajriba o'tkazish, yechimlarni sinab ko'rish, xatolarni tahlil qilish kabi amaliy kreativ faoliyatni rivojlantiradi.

Bu vositalar o'quvchini vizual, eshitish va kinestetik tarzda rivojlantirib, ijodiy fikrlashni faollashtiradi.

2. Interfaol metodlar

"Aqliy hujum",

"Kichik guruhlarda ishlash",

"Fishbone",

"Insert",

"Debat",

"Keys-stadi".

Ushbu metodlar bo'lajak o'qituvchilarda nostandart fikrlarni shakllantirish va yangicha yechimlar ishlab chiqishga yordam beradi.

3. Muammoli ta'lim vositalari

Muammoli topshiriqlar, kutilmagan didaktik vaziyatlar, loyihaviy ishlar kreativ yondashuvning shakllanishiga asos bo'ladi.

4. Elektron ta'lim resurslari

interaktiv platformalar (Kahoot, Quizizz, Google Classroom);

virtual laboratoriyalar;

elektron darsliklar va testlar.

Ular mustaqil izlanish, taqqoslash, tahlil qilish qobiliyatlarini kuchaytiradi.

Didaktik vositalarning samaradorligi (tahlil)

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida o'tkazilgan tajribaviy darslar shuni ko'rsatdiki:

Interfaol metodlardan muntazam foydalanilgan guruhlarda kreativ fikrlash ko'rsatkichlari 27–35% ga oshgan.

Multimedia vositalari asosida ishlangan mavzularda talabalarning darsga qiziqishi va tashabbuskorligi yuqori bo'lgan.

Muammoli ta'lim asosidagi topshiriqlar bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil qaror qabul qilish va original fikrlar yaratish darajasini sezilarli rivojlantirgan.

Elektron resurslar bilan ishlagan talabalar o'quv topshiriqlariga nisbatan ijodiy yondashuvni ko'proq namoyon etgan.

Demak, didaktik vositalarning kompleks qo'llanilishi kreativ fikrlashni shakllantirishda sezilarli samaradorlik beradi.

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda didaktik vositalardan foydalanishning metodik shartlari

Didaktik vositalar samarali bo'lishi uchun quyidagi shartlarga rioya qilinishi zarur:

Vositalarni o'quv maqsadlariga mos tanlash- didaktik jarayonning eng muhim talabidir. Har bir darsda qo'llaniladigan vosita o'quv mazmuni, kutilayotgan natija va talabani tayyorgarlik darajasiga mos bo'lishi kerak. Maqsadga mos tanlangan vosita o'quv faoliyatini samarali tashkil etadi, kreativ fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi va darsning pedagogik qiymatini oshiradi."

Talabalarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag'batlantirish- kreativ fikrlash rivojining asosiy shartlaridan biridir. Mazkur jarayon talabani mustaqil izlanishga undaydi, yangicha g'oyalar yaratishga yo'naltiradi va o'quv topshiriqlariga nostandart yondashuvni shakllantiradi. Rag'batlantirishning to'g'ri yo'lga qo'yilishi talabani ichki motivatsiyasini kuchaytirib, ijodiy salohiyatini yuzaga chiqaradi.

Muammoli ta'lim elementlarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish- talabalarni mustaqil fikrlashga, muammoni tahlil qilib yechim topishga va ijodiy yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Muammoli vaziyatlar o'quvchini faol izlanishga undaydi, ularning analitik va kreativ kompetensiyalarini rivojlantirib, dars jarayonining mazmunini yanada samarali qiladi.

Darsning barcha bosqichlarida interfaol yondashuvlardan foydalanish- talabalarning faolligini oshiradi, ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi va o'quv materialini chuqur o'zlashtirishga imkon yaratadi. Interfaol metodlarning uzluksiz qo'llanilishi kreativ fikrlashni rag'batlantirib, talabalarda hamkorlikda ishlash, muloqot qilish va innovatsion yechimlar topish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Pedagogik texnologiyalarni tizimli qo'llash- o'quv jarayonining izchilligi va samaradorligini ta'minlaydi. Texnologik yondashuvning muntazam va rejalashtirilgan tatbiqi talabalarda kreativ fikrlashni shakllantirish, mustaqil faoliyatni rivojlantirish hamda pedagogik jarayonni natijaga yo'naltirishga xizmat qiladi.

Kreativ natijalarni baholash mezonlarini ishlab chiqish- talabalarning ijodiy faoliyatini aniq, obyektiv va tizimli baholash imkonini yaratadi. Aniqlangan mezonlar kreativ fikrlashning darajasini belgilash, o'sishni monitoring qilish va ta'lim jarayonini takomillashtirish uchun muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi

Xulosa

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kreativ fikrlashni shakllantirish ta'lim tizimining zamonaviy talabi hisoblanadi. Didaktik vositalarning to'g'ri tanlanishi va metodik asosda qo'llanilishi kreativ kompetensiyalarni samarali rivojlantiradi. Interfaol metodlar, multimedia vositalari, elektron resurslar va muammoli ta'lim elementlarining uyg'unlashtirilgan qo'llanilishi bo'lajak pedagoglarni ijodiy fikrlovchi, tashabbuskor va innovatsion yondashuvga ega mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Kamildjanovich, M. B. (2025). AMALIY DASTURIY VOSITALAR YORDAMIDA TALABALARNING KREATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH. Global Science Review, 2(1), 57-63.

2. Мамадалиев, Б. К. (2025). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS, 71(1), 234-237.

3. Bazarbayevich, M. K., & Kamildjanovich, M. B. (2024). TEOREMA ISBOTLASH USULLARINI O 'QITUSHDA PREDIKATLAR ALGEBRASI FORMULALARIDAN FOYDALANISH. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 3(28), 380-385.

4. Kamildjanovich, M. B. (2021). BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(5), 1-7.